

ZEER GEHEIM

COMITE VERENIGDE INLICHTINGENDIENSTEN NEDERLAND

ZEER GEHEIM

KA 1590/82-1

Ex.nr. /

Bijlagen: 1 (ex.nr./)

Onderwerp:
Beoordeling van het
verloop van de kou-
de oorlog

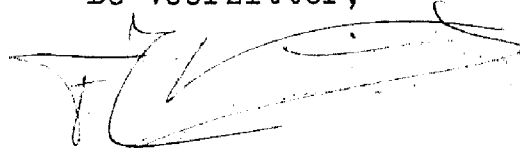
's-Gravenhage, 4 mei 1960

Namens het Comité Verenigde Inlichtingendiensten Nederland heb ik de eer Uwer Excellentie hierbij, door tussenkomst van het Comité Verenigde Chefs van Staven aan te bieden een door eerstgenoemd comité opgemaakte beoordeling van het verloop van de koude oorlog vanaf de terugkeer van Chroestsjow uit de Verenigde Staten (einde september 1959) tot medio april 1960.

Dit rapport sluit aan op de "Beoordeling van het verloop van de koude oorlog van de eerste conferentie van ministers van Buitenlandse Zaken te Genève (10 mei tot 20 juni 1959) tot na het bezoek van Chroestsjow aan de Verenigde Staten (15 tot 28 september 1959)", welke U bij mijn schrijven van 21 oktober 1959, nr. KA 1417/82 werd aangeboden.

Ik moge nog vermelden, dat het C.V.I.N. uiteraard gaarne bereid is, eventuele vragen welke naar aanleiding van dit rapport kunnen rijzen, te beantwoorden.

De Voorzitter,

F.J. NIST.

Aan:

Ex.nr.

De Minister-President

1

door tussenkomst van het Comité
Verenigde Chefs van Staven

i.a.a. Comité Verenigde Chefs van Staven
Chef Luchtmachtstaf
Chef Marinestaf
Chef Generale Staf

2
3
4
5

1/10

ZEER GEHEIM

KA 1590/82-1

Ex.nr. 7

Bijlagen: 2

's-Gravenhage, 4 mei 1960

Beoordeling van het verloop van de koude oorlog vanaf de terugkeer van Chroestsjow uit de Verenigde Staten (einde september 1959) tot medio april 1960.

(Voor aanvullende bijzonderheden wordt verwezen naar de bijlagen)

I. ALGEMEEN^x

Nietegenaande de schijnbare vermindering van spanning, welke na de ministersconferentie te Genève (mei-augustus 1959) als gevolg van Chroestsjow's "détente"-

politiek is ingetreden, is ook gedurende de verslagperiode niet gebreken van enige fundamentele wijziging in de politiek van de Sovjet-Unie. Naarmate de topconferentie nadert, zijn de woorden en daden der Sovjet-Russische leiders er in toememende mate op gericht om met handhaving van de propa-

ganda voor "vreedzame coëxistentie", het Westen vooral ten aanzien van Berlijn wederom onder druk te zetten.

II. Sovjet-politiek gericht op het slopen van de defensie van het Westen^x

De Sovjet-Russische politiek steunt op de overtuiging, dat in de mondiale machtsverhoudingen het zwaartepunt naar de communistische zijde is verschoven. Deze situatie wensen de communistische leiders ten volle uit te buiten, evenwel met vermindering van een nucleaire oorlog, die de verworvenheden van het communisme zou kunnen te niet doen.

Bij deze grondgedachte past geheel het beginsel van de "vreedzame coëxistentie" welke, zoals Chroestsjow herhaaldelijk heeft verklaard, betekent: het voortzetten van

de strijd tussen de twee maatschappelijke stelsels met alle middelen behalve wapengeweld. Klarblijkelijk verwachten de Sovjet-leiders, dat zij in een sfeer van relatieve ontspanning in deze strijd de meeste voordelen kunnen behalen, in het bijzonder wat betreft de versterking van hun politieke, economische en militaire macht ten opzichte van die van het Westen. Het verlangen het zevenjarigenplan tot een succes te maken, speelt hierbij een rol. Ook de verzwakking van de

(x) Het gestelde in de hoofdstukken I en II is in overeenstemming met en grotendeels ontleend aan enige recente rapporten betreffende het behandelde onderwerp, samengesteld door commissies van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie.

Westelijke verdedigingsorganisatie en de uitbreiding van communistische macht en invloed in de niet-gecommitteerde wereld kunnen in deze visie door een "subtiele" tactiek worden bevorderd. Daarnaast echter wordt het nodig geacht om telkens, wanneer het om concrete communistische desiderata gaat, het Westen nadrukkelijk te herinneren aan de grote macht - ook militair - van het communistische blok.

Aldus ontstaat het schijnbaar paradoxale beeld van een algemene, op "détente" en "vreedzame coëxistentie" gerichte politiek enerzijds en een politiek van wederom toenemende pressie inzake Berlijn anderzijds.

Voor een goed begrip van de huidige situatie is het van belang in herinnering te houden, dat de ontwikkelingen in de Oost-West-verhouding in 1959 en daarna zijn voortgevloeid uit het in november 1958 door de Sovjet-Unie ingezette politieke offensief tegen de status van Berlijn en de Westerse rechten in die stad. De daardoor ontstane "Berlijn-crisis" zal dan ook op de a.s. topconferentie weer een rol van overwegend belang spelen.

De doelstellingen van de Sovjet-Unie ten aanzien van Berlijn, die niet zijn veranderd, moeten worden gezien in het licht van de Sovjet-politiek ten aanzien van het Duitse vraagstuk. Op lange termijn beoogt de Sovjet-politiek de inlijving van Berlijn bij het machtsgebied van het Sovjet-blok, de consolidatie van het communistische regime in Oost-Duitsland en de verbreiding van de communistische invloed over geheel Duitsland, met Oost-Duitsland als operatiebasis. De inlijving van Berlijn zou de status van de "DDR" versterken, de verzetsgeest van de Oostduitse bevolking verzwakken, het prestige en het moreel van het Westen schaden, het vertrouwen van het Duitse volk in de NAVO verzwakken en, tenslotte, de neutrale volkeren doen geloven in de uiteindelijke suprematie van het communisme. In deze gedachtengang past geheel de in verslagperiode zeer geïntensifieerde, met leugens en laster gevoerde, haatcampagne van de Sovjet-Unie tegen de Duitse Bondsrepubliek en vooral tegen Kanselier Adenauer. Ook de pogingen van Chroestsjow om met gebruikmaking van zijn persoonlijke contacten met de Italiaanse en Franse presidenten, een kloof te scheppen tussen West-Duitsland en zijn bondgenoten, wijzen in dezelfde

richting. Op korte termijn is de Sovjet-Unie erop uit de Westerse positie in Berlijn te ondermijnen, de feitelijke contrôle op de toegangswegen te gebruiken als pressiemiddel om de "DDR" door het Westen te doen erkennen en de banden tussen Berlijn en de Bondsrepubliek te slechten.

Het is te verwachten, dat de Sovjet-regering tijdens de topconferentie niet zal nalaten, evenals voorheen, wederom met dreigementen druk uit te oefenen tot het verkrijgen van concessies ten aanzien van Duitsland en Berlijn als bovenbedoeld.

Het ontwapeningsplan van Chroestsjow van september 1959 is in overeenstemming met de "détente-politiek" en vormt een indrukwekkend propaganda-wapen. Daarenboven kan echter worden aangenomen dat, nog afgezien van de ook door de Sovjet-Unie gewenste vermindering van oorlogsgevaar, Chroestsjow in een zekere mate van internationale ontwapening wellicht politiek en economisch voordeel ziet, althans indien zulks geen strategisch risico voor de Sovjet-Unie zou impliceren. In deze gedachtengang past het streven van de Sovjet-Unie naar het totstandbrengen van een akkoord over de stopzetting van atoomproeven, doch zoveel mogelijk met beperking van de door het Westen essentieel geachte contrôle en inspectie.

Ten aanzien van de door Chroestsjow op 14 januari j.l. in de Opperste Sovjet aangekondigde troepenreducties wordt verwezen naar hoofdstuk IV (militair) en bijlage 1 ad IV.

China blijft het Sovjet-Russische leiderschap van het communistische blok erkennen. De twee regeringen zijn hecht verbonden, niet alleen door beider geloof aan het communisme en door vijandschap jegens het Westen, doch ook doordat China de Sovjet-Unie niet kan missen als bron van militaire, economische en technische hulp en als bondgenoot tegen de Verenigde Staten en de pro-Amerikaanse Aziatische landen; en, tenslotte, doordat de Sovjet-Unie China niet kan missen als bevriende en sterke rugdekking.

Tijdens de verslagperiode is duidelijker dan voorheen gebleken, dat China niet geheel achter de Russische "détente-politiek" staat. Deze bezwaren worden in het bij-

zonder gericht tegen Chroestsjow's (voorzichtig en gekwalificeerd) getuigenis van de vredelievende intenties van de Verenigde Staten. In dit licht moeten de herhaalde en nadrukkelijke Chinese beweringen worden gezien, dat het imperialistisch karakter van de Verenigde Staten nooit zal kunnen veranderen en dat de Amerikaanse "vredes-strategie" slechts een dekmantel is voor "oorlogs-strategie".

III. Politiek en economisch binnendringen in niet-ge-committeerde landen

Ook in de verslagperiode vond het politiek en economisch offensief, gericht op de niet-gecommitteerde landen, gestadig voortgang. Dit feit bevestigt de hierboven uiteengezette visie dat de huidige Sovjet-Russische tactiek in de Oost/West-tegenstelling in genen dele een wijziging betekent van de doelstellingen van het communisme. Duidelijke taal spreekt bijvoorbeeld het feit, dat de economische hulpverlening door het Sovjet-blok aan onderontwikkelde landen in kredieten en schenkingen in 1959 bijna 1 miljard dollar bedroeg, tegen ca. \$ 650 mln. in 1958, en dat het aantal communistiche technici in deze landen thans bijna 7.000 is tegen minder dan 5.000 in 1958. Het spreekt wel vanzelf, dat het nog steeds bestaande gebrek aan doeltreffende coördinatie en eenheid op economisch gebied in het Westen het tegengaan van de communistisch-economische penetratie in deze landen niet bevordert.

Gezien de noodzakelijke beperkingen, wordt in het onderstaande slechts melding gemaakt van die gebieden, welke momenteel in bijzondere mate de aandacht trekken, waarbij een regionale indeling wordt gevolgd. In bijlage 1 (ad III) zijn aanvullende details opgenomen.

Afrika

De culturele en psychologische penetratie, die vooral op Centraal-Afrika is gericht, werd geïntensiveerd. Opgericht werd de "Sovjet-Vereniging voor Vriendschap met Afrikaanse Volken", die tal van culturele contacten aanknoopt en radio-uitzendingen verzorgt. Radio Moskou breidde zijn op Afrika gerichte uitzendingen in Afrikaanse talen, Franse en Engelse, aanzienlijk uit. Radio-Praag begon

eveneens met zulke uitzendingen, o.m. in het Portugees, terwijl ook de Chinese radio Engelse uitzendingen op het zwarte werelddeel richt.

In deze uitzendingen en in de voortdurende stroom van communistische propaganda-literatuur wordt gewaarschuwd tegen geweldloosheid en samenwerking met het Westen, terwijl de gematigde leiders worden becritiseerd. Als voorbeeld diene, dat Ghana gratis literatuur ontvangt van tien communistische landen en zeven internationale communistische organisaties. Van belang is in dit verband ook de a.s. oprichting te Moskou van een "Universiteit voor Volkerenvriendschap", speciaal voor wetenschappelijke en politieke Afrikanen, Aziaten en Zuid-Amerikanen, waardoor het reeds bestaande aantal Russische instituten, die op dit gebied werkzaam zijn, wederom met één wordt uitgebreid.

Ook van het vakverenigingswezen trachten de communisten zich meester te maken, waarbij men zich niet laat weerhouden door de mislukking van een in januari ondernomen poging tot stichting van een (communistisch geleide) Algemene Afrikaanse Vakcentrale. Voor de vorming van de communistisch georiënteerde vakbondsleiders wordt in Boedapest sinds september 1959 een 4-weekse cursus gegeven. Aan de eerste cursus namen 30 leiders van 10 Afrikaanse landen deel. Het voornaamste onderwerp was strijd tegen het kolonialisme en de rol van de vakbeweging in het streven naar onafhankelijkheid.

De tactiek van het Sovjet-blok is in het huidige stadium niet om via de communistische partij de macht te verkrijgen, maar om de nationalistische partijen dusdanig te infiltreren, dat deze een politiek voeren, die strookt met de verlangens van Moskou. Een voorbeeld van het slagen van een dergelijke politiek wordt geleverd door Guinea, waar door een succesvolle penetratie in de regeringspartij, gepaard gaande met effectieve propaganda, het aankweken van nauwe economische banden en infiltratie vanuit Oost-Europa en China, de situatie thans zo critiek is geworden, dat men in leidende Afrikaanse kringen rekening houdt met de mogelijkheid dat Guinea binnen enkele maanden een communistisch bruggehoofd aan de Westafrikaanse

kust wordt. Voor details vide bijlage 1 ad III.

Er zijn in Afrika slechts 3 legale communistische partijen, nl. in Marokko, Tunis en Réunion, en 5 illegale, nl. in Egypte, Madagascar, Algerije, de Zuidafrikaanse Unie en de Soedan. Alleen in Madagascar hebben de georganiseerde communisten belangrijke successen kunnen behalen bij de gemeenteraadsverkiezingen, die in de loop van 1959 zijn gehouden en wel door een mantelorganisatie op te richten. Dit leidde ertoe, dat de vlootbasis Diego-Suarez thans een communistische burgemeester heeft.

Het op 1 januari jl. zelfstandig geworden Kame-roen biedt na Guinea waarschijnlijk het meest succesvolle operatieterrein voor het communisme, zoals in bijlage 1 ad III hader wordt uiteengezet.

Het grote Russische crediet van \$ 100 mln. dat in juli 1959 aan Ethiopië werd verleend, heeft reeds een stoornis teweeggebracht in de relaties tussen de regering en het Westerse bedrijfsleven ter plaatse, in het bijzonder de oliemaatschappijen. In het kader van het crediet zal nl. een olieraffinaderij worden gebouwd, terwijl plannen lopen voor de aankoop van - gezien de behoeften van het land - relatief grote hoeveelheden Russische olie.

Midden-Oosten

In het Midden-Oosten baart Afghanistan zorgen door de toenemende economische en militaire invloed van de Sovjet-Unie. Voor details omtrent de belangrijkste aspecten hiervan, de Russische economische en militaire credieten, alsmede de aanleg van strategische wegen, wordt verwezen naar bijlage 1 (ad III).

De V.A.R. volhardt in haar politiek van neutraliteit en blijft op economisch gebied van beide profiteren. In verslagperiode aanvaardde de V.A.R. zowel de aangeboden Russische steun voor de tweede fase van de bouw van de Assuan-dam, als een lening van de Wereldbank voor verbetering van het Suezkanaal. Voor militaire steun blijft Nasser afhankelijk van het Sovjet-blok.

In Irak, waarvan politieke labiliteit een chronisch kenmerk is geworden, werd in verslagperiode een begin gemaakt met het herstel van partijpolitiek leven, zij het ook met verregaande restricties. Kassim voert jegens de communisten een verdeel- en heerspolitiek door alleen de dissident-communistische partij te erkennen. Tegenover handhaving van de economische banden met het Westen (olie) staat het aanvaarden van aanzienlijke militaire steun van het Sovjet-blok.

De verstandhouding tussen Iran en de S.U. is tegen het einde van de verslagperiode wederom slechter geworden door de hervatting van de communistische propaganda-oorlog tegen de Sjah. Het Shatt-el-Arab-geschil tussen Iran en Irak werd in de verslagperiode in rustige banen geleid en lijkt geen gevaar voor de vrede meer op te leveren.

De Westerse politiek van zo gering mogelijke bemoeiing met het Midden-Oosten heeft tot dusverre goede resultaten afgeworpen. De onderlinge verdeeldheid der Arabische landen (vooral de rivaliteit tussen Irak en de V.A.R.) draagt bij tot het behoud van de vrede in dat deel van de wereld en belemmert met name het uitbreken van een nieuw open conflict met Israël.

Latijns-Amerika

In Latijns-Amerika maakte in de verslagperiode de communistische-economische penetratie belangrijke vorderingen. Mikojan heeft van de Russische belangstelling getuigd door zijn bezoeken aan Mexico en Cuba, waar Russische tentoonstellingen werden gehouden.

In Cuba begunstigde de politieke toestand de economische penetratie. De Sovjet-Unie heeft een krediet verleend van \$ 100 mln. en zal in de loop van 5 jaar 5 mln. ton suiker kopen. Dit plaatst de Verenigde Staten die elk jaar bijwijze van bevoorrechtiging ruim 3 mln. ton suiker tegen een hogere prijs van Cuba afnemen, voor een ernstig dilemma.

Elders zijn het de economische problemen, met name de moeilijke afzet van bepaalde produkten, die het aanknopen van economische contacten met het communistische

blok in de hand werken. Brazilië, dat overal afzetgebieden zoekt voor zijn koffie, sloot in december 1959 een handelsverdrag met de Sovjet-Unie voor een uitwisseling ten bedrage van ruim \$ 200 mln. in drie jaar tijds. De diplomatieke relaties worden niet hersteld, maar handelsvertegenwoordigingen zullen op de uitvoering van het accord toezien. Evenals in Cuba slaagde de Sovjet-Unie er door dit accord met één slag in voor het eerst een factor van betekenis te worden in de Braziliaanse buitenlandse handel. Chili zond een niet-officiële delegatie naar de Sovjet-Unie met het oog op de afzet van koper e.d. produkten. Uruguay verkocht in 1959 ruim 40% van zijn wol aan de Sovjet-Unie en betreft 50% van de benodigde olie vanachter het IJzeren Gordijn.

De betekenis van de bovengenoemde handelscontracten is vooral daarin gelegen, dat nu ook de Latijns-Amerikaanse landen zich ervan bewust worden, dat een alternatief bestaat voor Westerse handel en hulpverlening.

Hierbij heeft in Latijns-Amerika een toenemende politieke indringing plaats. Deze bedient zich van sociale wantoestanden, nationalisme, economische crises en anti-Amerikaanse gezindheid, en steunt op een twintigtal legale of illegale communistische partijen met ca. 350.000 aanhangers en op tal van mantelorganisaties en groepen, vooral studenten. De voornaamste actie-centra zijn Mexico, Montevideo, Santiago de Chile en Havana. In de bijlage 1(ad III) worden nog enkele details vermeld.

Azië

India ontvangt belangrijk meer hulp uit de Westelijke dan uit de communistische landen. Dit zal ook wel niet spoedig veranderen, nu de Verenigde Staten hun economische hulpverlening meer gaan concentreren op India, Pakistan en Formosa. Terwijl het oude kleine Russische krediet nog slechts voor een gering deel was besteed, heeft Indonesië een nieuw groot krediet van \$ 250 mln. van de Sovjet-Unie ontvangen. Afgezien nog van de toeneming van de economische banden, welke met de realisatie van dit krediet gepaard zal gaan, vormt deze steun alleen al door

zijn omvang ook politiek gesproken een belangrijke factor in de verhouding Sovjet-Unie - Indonesië. Het zeevaartkundig instituut, dat met Russische hulp op Ambon wordt gebouwd, kan wellicht militaire betekenis hebben. De relaties van de communistische landen met Birma en Ceylon zijn enigszins verkoeld. Gezien de opgedane ervaringen, wenst Birma de uitvoering van enige wel overeengekomen, doch niet aangevangen projekten, niet door te zetten. Ceylon wenst minder gebonden te zijn aan het ruilaccord met China van rubber tegen rijst, en de jaarlijkse hoeveelheden zijn nu verminderd. In Nepal worden projekten voorbereid in het kader van de Russische hulpverlening, terwijl China krachtens een nieuwe hulpovereenkomst (schenking van \$ 21 mln.) voor het eerst toegang verkrijgt voor zijn technici. Malaya verkocht in 1959 20% van zijn rubber aan het communistische blok.

IV. Activiteiten binnen het communistische blok en de communistische partijen daarbuiten.

De Opperste Sovjet van de USSR heeft medio januari 1960 het Ministerie van Binnenlandse Zaken van de SU (MVD) ontbonden en haar taak aan de Ministeries van Binnenlandse Zaken der Unierepublieken overgedragen.

Reeds van 1953 af is het MVD geleidelijk ontdaan van de fundamenteën van zijn macht, zoals de geheime politie, de kampen voor dwangarbeid, diverse bouwondernemingen en de grenstroepen. (Zoals bekend werd de geheime politie in 1954 van het Ministerie van Binnenlandse Zaken afgescheiden en in het Comité voor Staatsveiligheid (KGB) direct onder de Ministerraad gesteld.)

Op 9 januari 1960 vaardigde het Centraal Comité der CPSU een resolutie uit betreffende "de taken der partijpropaganda onder de hedendaagse omstandigheden". De resolutie, die een aanpassing van de doctrine en de ideologische opvoeding aan de veranderde tijden beoogde, openbaarde in hoeverre 40 jaar partijpropaganda tekort was geschoten. De kritiek in de resolutie kan als volgt worden samengevat:

- de partijpropaganda is vervelend, kleurloos en spreekt niet tot de verbeelding.

- zij is vaak te abstract en niet op de praktijk gericht.
- haar invloed is te beperkt en bereikt nauwelijks de arbeidersmassa.

Over de aanleiding tot de degradatie van Chroestsjow's tweede man in de C.P.S.U., Kiritsjenko, die in januari werd benoemd tot partijchef in Rostov aan de Don, zijn verschillende gissingen gedaan. Waarschijnlijk wordt geacht, dat hij slachtoffer is geworden van intriges van de kant van andere topfunctionarissen der partij.

Militair

De belangrijkste ontwikkelingen in de periode oktober 1959 - heden op militair gebied aan de zijde van het communistisch blok zijn ten eerste de voortzetting van de reeds jarenlang voortschrijdende technische modernisering en perfectionering van de strijdkrachten en ten tweede de opzienbarende aankondiging van de Russische Premier Chroestsjow op 14 januari j.l. in de Opperste Sovjet inzake een voorgenomen reductie van de getalsterkte der Russische strijdkrachten met 1,2 miljoen man in een tijdsbestek van 2 jaar.

Ten aanzien van beide punten bevat bijlage 1 van dit rapport (ad IV) enige nadere bijzonderheden.

Economisch

De landbouwproductie van de Sovjet-Unie in 1959 is ondanks alle tegenovergestelde plannen en beloften achtergebleven bij die van 1958. Als oorzaken kunnen worden genoemd: het feit, dat 1958 een zeer gunstig jaar was; de droogte van 1959 en gebrek aan werkkrachten, terwijl bovendien de verwachtingen te hoog gestemd waren. Met deze tegenslag hield het Centraal Comité van de CPSU zich eind december intensief bezig. Opvallend was daarbij de felle kritiek van Chroestsjow op het landbouwbeleid, vooral in Kazachstan, waar tenslotte de partijsecretaris Belijajev (tevens lid van het CPSU-presidium) als zondebok werd aangewezen en van zijn functie ontheven.

Naar aanleiding van de ook in verslagperiode vernomen beweringen van de zijde der Sovjet-Russische leiders over hun binnen afzienbare tijd verwachtbare economische superioriteit ten opzichte van het Westen, verdienen bijzondere aandacht de onderstaande cijfers en conclusies uit een door het NAVO-secretariaat gemaakte vergelijkende studie van de economische groei van de NAVO-landen enerzijds en de communistische landen anderzijds over de perioden 1951-1958 en 1958-1975.

Economische expansie van Oost en West

	<u>1951-1958</u>	Schatting voor <u>1958-1975</u>
Ver.Staten en Canada	3,3 % ¹⁾	3,6 %
Eur. NAVO-landen	5,0 %	3,7 %
Sovjet-Unie	6,7 %	5,8 %
Satellieten	6,5 %	5,0 %
China	6,11 %	7,9 % ²⁾

Conclusies:

- a. Ten opzichte van de NAVO zal de positie van het Sovjet-blok in de komende periode lopende tot 1975 verder verbeteren.
- b. Deze groei zal met name in de industriële sector aanzienlijk sneller zijn dan in de NAVO-landen.
- c. China zal een vooraanstaande industriële wereldmacht worden en misschien de derde plaats bereiken.
- d. In 1975 zal het totale nationale produkt van het Sovjet-blok dat van de Europese NAVO-landen met 18 % overtreffen, en tevens 47 % bedragen van het nationaal produkt van alle NAVO-landen.
- e. De voorspelling van Chroestsjow, dat in 1970 de Sovjet-Unie de Verenigde Staten zal hebben overvleugeld in levensstandaard en industriële produktie per hoofd der bevolking, is uit de lucht gegrepen.

- 1) Berekend over 1951-1956; over 1951-1958 wordt het cijfer door de recessie van 1957-1958 slechts 2,3 %.
- 2) De schattingen van de te verwachten economische groei van China lopen sterk uiteen.

In bijlage 1 van dit rapport (ad IV) zijn enige gegevens opgenomen omtrent de produktie van consumptiegoederen in de Sovjet-Unie, waaruit blijkt, dat de beweringen van Chroestsjow ook op dat punt niet houdbaar zijn.

Communistische partijen en mantelorganisaties buiten het Sovjet-blok

De belangrijkste ontwikkelingen op dit gebied op internationaal niveau gedurende de verslagperiode zijn: de in november 1959 te Rome gehouden bijeenkomst van vertegenwoordigers van de communistische partijen van West-Europa - inbegrepen de CPN - waarbij werd besloten tot een soepeler houding tegenover andersdenkenden en aansluiting bij de massa, een en ander met behoud van de ideologische standvastigheid en trouw aan Moskou; het lanceren van een nieuwe campagne door de Wereldvredeesraad ter ondersteuning van het Russische ontwapeningsplan; en de vooral tegen Duitsland gerichte activiteiten van de communistische verzetsorganisaties, welke campagne nieuw voedsel vond in de hakenkruis-kwestie en de zaak-Oberländer.

Elk van deze activiteiten komt overeen met de Sovjet-Russische tactiek in het huidige stadium. Voor bijzonderheden wordt verwezen naar het gestelde in bijlage 1 van dit rapport (ad IV).

Wat Nederland betreft vallen te vermelden: de koersherziening van de CPN in overeenstemming met het bovengenoemde congres te Rome; het eerste partijcongres van de Socialistische Werkers Partij (SWP) in januari j.l., alsmede de opheffing van de EVC-1958 en de pogingen om de aansluiting van de leden dezer organisatie bij het NVV tot stand te brengen. Voor bijzonderheden wordt verwezen naar bijlage 1 (ad IV).

Bijlage 1

(Behoort bij rapport Koude Oorlog 4 mei 1960, nr. KA 1590/82-1)

Nadere bijzonderheden betreffende het gestelde in de beoordeeling van het verloop van de koude oorlog oktober 1959 - april 1960.

Ad III. (Politiek en economisch binnendringen in niet-gecommitteerde landen)

Guinea

Sekou Touré, het staatshoofd, is geen communist, doch hij wordt omgeven door naaste medewerkers die dit wel zijn. Omgeven door deze adviseurs heeft Sekou Touré in november, tijdens zijn bezoek aan Moskou, erin toegestemd, dat specialisten in Guinea zouden onderzoeken op welke wijze het credit van 140 miljoen roebel, dat de Sovjet-Unie in augustus 1959 heeft verleend, het best besteed zou kunnen worden. Sinds begin december heeft te Conakry een ware invasie van adviseurs en technici plaats gehad, die de projecten uiteraard ook op hun politieke betekenis bestuderen.

Ook de satellietlanden zijn actief. Het leger wordt door een Tsjechoslowaakse militaire missie georganiseerd en alle Guinese leger-onderofficieren zullen krachtens een overeenkomst in Tsjechoslowakije een officiersopleiding ontvangen.

China zond een landbouwmissie om te onderzoeken in hoeverre een collectieve landbouw in de zin van de Chinese volkscommunes met succes kan worden toegepast.

In 1959 bezochten niet minder dan dertig communistische handelsmissies uit het Oostblok Guinea. Sinds oktober 1958 zijn in Guinea acht communistische diplomatieke en permanente handelsmissies en het land heeft handelsakkoorden gesloten met de Sovjet-Unie, Bulgarije, Tsjechoslowakije, Hongarije, Polen en Oost-Duitsland.

Ongeveer honderd technici van het Oostblok zijn in Guinea werkzaam; circa tachtig Guinese studenten studeren in het Oostblok.

Het tot stand komen van een scheepvaartverbinding met de Sovjet-Unie, een Tsjechische industrie-tentoonstelling in maart j.l. en een Hongaarse handelsexpositie, te Conakry, voltooien het beeld.

Kameroen

In dit land is de vorming van een communistisch kader het verst gevorderd. De invloedrijke "Union des Populations du Cameroun", die jarenlang verboden is geweest en onlangs weer werd toegelaten, is naar communistisch voorbeeld opgebouwd.

De vakverenigingen in Kameroen zijn een communistisch bolwerk. Zij zijn geassocieerd met het WVV te Praag en onderhouden nauwe contacten met het Franse Communistische Vakverbond CGT.

De huidige regering van Kameroen heeft na de onafhankelijkheid nog nauwe banden met Frankrijk; er zijn nog Franse troepen gelegerd en de buitenlandse aangelegenheden worden door Parijs geregeld. De UPC tracht de positie van de

Minister-President, Ahidjo, te ondermijnen. Op het Pan-Afrikaanse congres van januari 1960 werd deze regering ook algemeen veroordeeld. Zou de UPC erin slagen de regering omver te werpen of bij een verkiezing de meerderheid te krijgen, dan zijn er ook in dit land de nodige aanknopingspunten voor het Sovjet-blok om Kameroen binnen de Sovjet-Russische sfeer te brengen.

Afghanistan

Dit land ontving tot nu toe een economisch crediet van 250 miljoen dollar en een aanvullende lening van 300 miljoen dollar voor modernisering van het Afghaanse leger en de luchtmacht. (De Amerikaanse economische steun bedraagt 150 miljoen dollar en de lening van de Export-Import Bank 40 miljoen dollar).

In Noord-Afghanistan beschikken de Russen over drie vliegvelden. Nog bedenkelijker dan dit is het nieuwe plan tot aanleg door de Sovjet-Unie van een weg, welke tezamen met de reeds met Amerikaanse hulp gebouwde wegen een volledige Noord-Zuid-verbinding van groot strategisch belang, van de Russische grens tot nabij de Iraanse grens in het Zuiden, tot stand zal brengen. Ook de weg van de Sovjet-Russische grens via Kabul naar de Kyber-Pas wordt verbeterd en door de bouw van een tunnel door de Hindu Kush 200 km. verkort. Door de aanleg van deze beide wegen zal de Sovjet-Unie in de toekomst tevens over een goede verbinding met het Indiase sub-continent beschikken. (Als afzonderlijke bijlage is bij dit rapport een schetskaartje van het wegenplan gevoegd).

Tegenover het bovenstaande staat, dat de innerlijke weerstanden van de bevolking tegen het communisme sterk zijn. De bevolking bestaat uit orthodoxe mohammedanen, die niets van het atheïstische communisme moeten hebben. Afghanistan kent geen communistische partij en staat van nature huiverig tegenover Sovjet-Russische beïnvloeding op cultureel gebied. Het onlangs gesloten Russisch-Afghaanse culturele akkoord en de oprichting van een Afghaans-Russische vereniging kunnen de eerste (bescheiden) stappen in een nieuwe richting vormen. De United States Information Service kan sedert lang vrijelijk werken en geniet grote belangstelling. Ook op het gebied van onderwijs zijn de Amerikanen in Afghanistan werkzaam, evenals de Fransen.

Politieke penetratie Zuid-Amerika

Tekenend zijn de volgende gegevens:

- 1) Er zijn thans ongeveer 150 communistische of progressief-Europese periodieken en meer dan 250 plaatselijke publicaties in Latijns-Amerika. De Sovjet-Ambassade te Buenos Aires laat meer dan 1.500.000 boeken en tijdschriften per jaar drukken; de Russische Ambassade te Montevideo ontvangt iedere maand 4 ton "diplomatieke koerier".
- 2) Sedert enige maanden verzorgt Radio Praag talrijke propaganda-uitzendingen in het Spaans, Portugees en inheemse talen. Moskou geeft uitzendingen voor de Indianen. China verzorgt uitzendingen in het Spaans en Portugees, speciaal voor Latijns-Amerika.

- 3) Regelmatig worden in Latijns-Amerika culturele centra voor vriendschap met de Sovjet-landen, de Chinese Volksrepubliek en Joegoslavië opgericht. De Sovjet-Russische culturele centra in dit gebied behoren alle tot de "Sovjet-Bond voor Vriendschap en Culturele Betrekkingen met de Latijns-Amerikaanse landen", in juni 1958 te Moskou opgericht. De culturele Chinese centra zijn aangesloten bij "Het Instituut voor Bestudering van Zuid-Amerikaanse vraagstukken", in februari 1959 te Peking opgericht. Door het organiseren van reizen en literaire, culturele en sportmanifestaties enz. hebben deze centra een ruime gedachtenwisseling tussen Latijns-Amerika en de communistische wereld doen ontstaan en de marxistische penetratie aanzienlijk vergemakkelijkt.

Ad IV. (Activiteiten binnen het communistisch blok en de communistische partijen daarbuiten)

Militair

Inzake de modernisering en perfectionering der Sovjet-Russische strijdkrachten gaat het bij de zeemacht vooral om de uitrusting van diverse scheepstypen met geleide projectielen en de bouw van atoom-onderzeeboten. Bij de landmacht werden o.m. kleine parachutisten-eenheden voor inzet achter de vijandelijke linie geobserveerd, alsmede de eerste grond/grond geleide projectielen op amphibische voertuigen. Bij de luchtmacht werden oudere vliegtuigtypen vervangen door nieuwe en schreed de technische vervolmaking en automasering van de luchtverdediging voort.

De opzienbarende aankondiging van de Russische Premier Chroestsjow op 14 januari j.l. in de Opperste Sovjet inzake een voorgenomen reductie van de getalsterkte der Russische strijdkrachten met 1,2 miljoen man in een tijdsbestek van twee jaar vindt vrijwel zeker zijn oorzaak in de omstandigheid dat de "manpower"-aanwas van de Sovjet-Unie een aanzienlijke daling zal ondergaan als gevolg van het verminderd aantal geboorten tijdens en kort na de Tweede Wereldoorlog. Het staat evenwel op grond van de beschikbare statistieken niet vast, dat de Sovjet-Unie zonder meer niet in staat zou zijn de huidige sterkte van ca. 4,5 miljoen te handhaven. Het moet waarschijnlijk worden geacht, dat de Russische leiders er de voorkeur aan geven voortaan een groter percentage van de 19-jarigen in hun functies in landbouw en industrie werkzaam te laten, teneinde de vermindering in "manpower" geen repercussies te doen hebben op de vervulling van het zevenjarenplan. (Een analyse van de in dit verband van belang zijnde statistische gegevens wordt als bijlage toegevoegd aan de maandelijkse Isam van 2 mei 1960).

Sedert begin 1960 wordt in Oost-Duitsland een hoeveelheid spoorwegmateriaal gereed gehouden, voldoende voor het vervoer van 60.000 man met bijbehorend materiaal.

Voor meer gedetailleerde gegevens wordt verwezen naar de tijdens verslagperiode verschenen maandelijkse Isam's (31 oktober en 28 november 1959, alsmede 9 en 30 januari, 27 februari, 26 maart en 2 mei 1960).

Productie consumptiegoederen Sovjet-Unie

Naar aanleiding van de tijdens verslagperiode gedane Russische belofte inzake de productie van consumptiegoederen diene het volgende.

Volgens de laatst beschikbare cijfers vormden de consumptiegoederen in 1958 in de Sovjet-Unie 28,4 % van de industriële productie; in de Verenigde Staten was dit cijfer 70 %. Hoever de Sovjet-Unie in dit opzicht achter staat bij de Verenigde Staten moge voorts blijken uit het volgende staatje (ontleend aan de New York Times dd. 19-10-1959):

	<u>Productie in de</u> <u>S.U. 1952-1958</u>	<u>Productie in de</u> <u>V.S. alleen 1958</u>
Koelkasten	1.200.000,--	3.050.000,--
Wasmachines	1.200.000,--	2.744.000,--
T.V.-toestellen	3.000.000,--	5.300.000,--

Chroestsjow's toezegging, dat in 1961 de productie van consumptiegoederen 42 % hoger zal zijn dan in 1958, zou volgens dezelfde bron betekenen dat de Sovjet-Unie van de meeste artikelen in 1961 een hoeveelheid zou moeten produceren overeenkomende met ruim 2/3 van de totale productie van dat artikel over de jaren 1952-1958.

Uit het vorenstaande blijkt wel duidelijk, dat ook deze beloften van Chroestsjow ongegrond zijn en vermoedelijk door overwegingen van politiek-psychologische aard worden ingegeven.

Communistische partijen buiten de Sovjet-Unie

De bijeenkomst van de vertegenwoordigers van 17 communistische partijen uit de "kapitalistische landen" van Europa te Rome in november 1959 was de eerste belangrijke multilaterale conferentie van CP-en zonder deelnemen van de CPSU. Besproken werd hoe de CP-en hun beleid kunnen coördineren en in overeenstemming brengen met de door Moskou gevolgde koers van vreedzame coëxistentie.

Het CPN-partijbestuur stelde te dien aanzien een "ontwerp-program voor uitbreiding van de democratie voor beperking van de macht van de monopolies" op, dat niet bedoeld is als een wijziging van het beginselprogramma der partij, doch als een actieprogramma, dat volgens de CPN onder de kapitalistische eigendomsverhoudingen verwezenlijkt kan worden. Het doel is: verbreking van het isolement der partij en aansluiting bij de massa. De partij zal een soepeler houding aannemen tegenover andersdenkenden met wie samenwerking wordt gezocht. Als gevolg daarvan is haar koers thans "rechts gericht". Het partijbestuur heeft de waarschuwing uitgegeven, dat bij een soepel optreden naar buiten de ideologische standvastigheid niet verloren mag gaan.

Op 23 en 24 januari 1960 vond een eerste partijcongres van de Socialistische Werkers Partij (SWP) plaats. De partijleiding is in handen van lieden, die vanaf het uitbreken van het conflict in de CPN daarin een rol hebben gespeeld. De SWP stelt zich op het standpunt van de noodzaak van het voeren van klassenstrijd. Zij wil een centrum zijn, waarin alle links-gerichte en naar het socialisme strevende krachten zich kunnen

verenigen. Zij wil de internationale communistische solidariteit in acht nemen, maar behoudt zich het recht voor tot het oefenen van kritiek, ook op de Sovjet-Unie. Zij streeft naar samenwerking met groeperingen van dissidente communisten in het buitenland.

In overleg met de CPN-leiding legde het verbondsbestuur der EVC-1958 aan een in september 1959 gehouden hoofdbesturenvergadering het besluit voor, de organisatie op te heffen en de leden te adviseren zich aan te sluiten bij het NVV. Hiermede kwam het al zo lang door Paul de Groot gekoesterde plan van liquidatie van de communistische vakbeweging in Nederland tot een begin van uitvoering. Ondanks verzet tegen dit besluit werd het toch op het 30/31-1-1960 gehouden buitengewoon congres met vrijwel algemene stemmen aangenomen.

Inmiddels hebben enkele bij het WVV aangesloten West-Europese vakorganisaties weer tekenen van toenadering tot de "oude" EVC getoond.

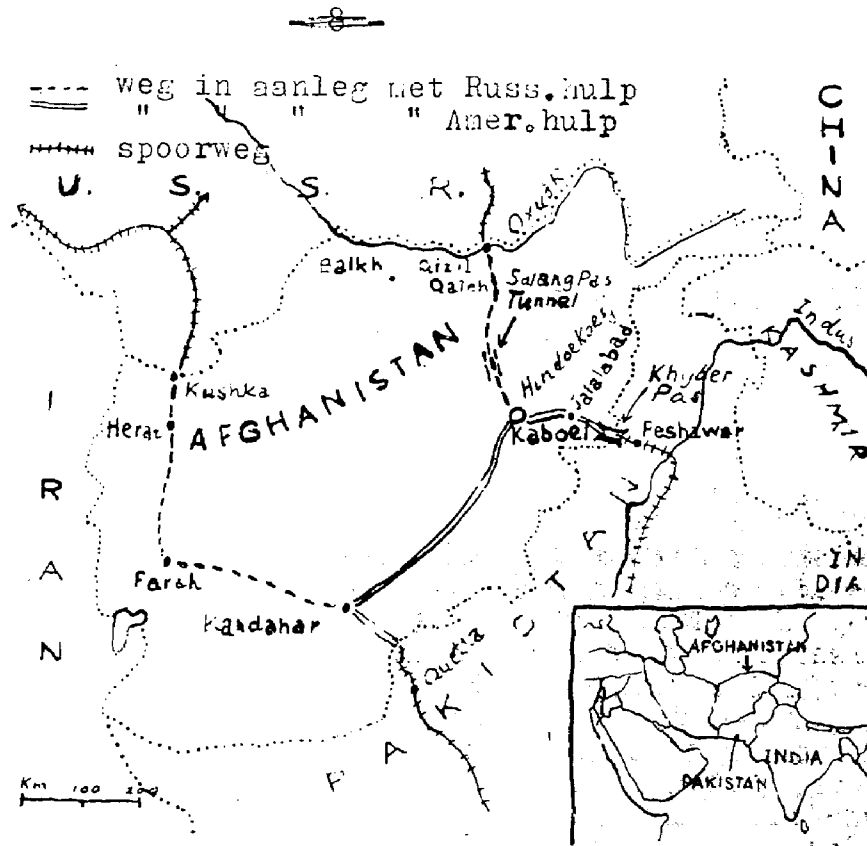
Op 22 september 1959 - na Chroestsjow's Amerikaanse reis - besloot het presidium van de Wereld Vredesraad een massale campagne te organiseren voor het Russische ontwapeningsplan.

De Nederlandse Vredesraad organiseert een "Nationale Manifestatie voor het slagen van een topconferentie", te houden op 15 mei 1960. Voor deze gelegenheid is het gebruikelijke initiatief-comité opgericht, dat moet dienen om de communistische herkomst der manifestatie te camoufleren.

4 mei 1960
K/10

Bijlage 2.

Bylage nr KH 1590/82

Ontleend aan
Time, 5 oktober 1959.

Verzendlijst, behoort bij KA 1590/82-1

	<u>Ex.nr.</u>
Minister-President	1
Comité Verenigde Chefs van Staven	2
Chef Luchtmachtstaf	3
Chef Marinestaf	4
Chef Generale Staf	5
Leden en secretaris C.V.I.N.	6 t/m 12
 <u>Na ontvangst eventueel commentaar van V.C.S.:</u>	
Leden en secretaris ministerraad	13 t/m 25

ex. nr. 13 (13i 2a) reem. 21-1-1963.

van deze brief zijn twee exemplaren; dit is ex no: 1

KA 1598/82

COMITÉ VERENIGDE CHEFS
VAN STAVEN

ZEER GEHEIM

's-Gravenhage, 11 MEI 1960

195

Nr 60-125 *u*
Bijlagen: één
Onderwerp: beoordeling van het verloop
van de koude oorlog.

Ik heb de eer uwe excellentie hierbij een "Beoordeling van het verloop van de koude oorlog", opgesteld door het comité verenigde inlichtingen-diensten Nederland dd 4 mei 1960 nr KA 1590/82-1 aan te bieden, onder aantekening dat de inhoud daarvan het comité verenigde chefs van staven geen aanleiding geeft tot opmerkingen.

Typ : yi
Coll: *D*

De voorzitter van het comité
verenigde chefs van staven

H.H.L. Pröpper
vice-admiraal

Adjutant in B.D. van H.M. de Koningin

Mijn Verzuimden aan leden van de Koningin

Dit is het laatste rapport van het CVFD over de Koude Oorlog

AAN: zijne excellentie de minister-president en nr: 1 bijlage ex nr: 1
archief ex nr: 2

23/12-64

Verzoeken bij beantwoording datum en nummer te vermelden

ZEER GEHEIM